

Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова

Кафедра педіатрії №1

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор ЗВО з науково-педагогічної

та лікувальної роботи

Василь ПОГОРІЛИЙ

« 10 » *вересня* 2025 р.

СИЛАБУС

дисципліни «Педіатрія»

ДЛЯ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ
ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «ПЕДІАТРІЯ»

I – ий рік навчання

Галузі знань

22 – Охорона здоров'я

Спеціальності

228 – Педіатрія

2025 рік

Розробник:

Надія ТОКАРЧУК – професор кафедри педіатрії №1

Силабус затверджений на засіданні кафедри педіатрії №1

Протокол від «29» серпня 2024 року № 1

В.о. Завідувач кафедри педіатрії №1 Тетяна ЧЕКОТУН

«28» серпня 2025 року

Силабус розроблений на підставі примірної програми підготовки в інтернатурі за спеціальністю «Педіатрія» (затвердженої наказом Міністерства охорони здоров'я України від 14.07.2022 № 1219), розробленої групою експертів МОЗ з деяких питань проходження інтернатури за спеціальністю «Педіатрія», склад якої затверджено наказом Міністерства охорони здоров'я України від 01.11.2021 № 2390 та рецензованої групою експертів МОЗ України за напрямками, склад якої затверджено наказом Міністерства охорони здоров'я України від 28.10.2020 № 2455. Програма підготовки в інтернатурі з педіатрії – єдиний комплекс освітніх та практичних компонентів, спланованих і організованих закладами вищої освіти і базами стажування з метою забезпечення набуття лікарями-інтернами компетентностей, необхідних для отримання кваліфікації лікаря-спеціаліста, їх професійної готовності до самостійної діяльності за фахом, який ґрунтується на академічній доброчесності, медичній етиці та деонтології, доказовій медицині.

Інтернатура є обов'язковою формою первинної спеціалізації осіб за лікарськими спеціальностями для отримання кваліфікації лікаря-спеціаліста з метою присвоєння звання «лікар-спеціаліст». Програма підготовки в інтернатурі з педіатрії триває два роки та складається з двох частин: освітньої та практичної.

Підготовка лікарів-інтернів в інтернатурі проводиться за індивідуальними навчальними планами, розробленими на підставі програми підготовки в інтернатурі, та навчальних планів, затверджених Вченою радою закладу вищої освіти.

За період підготовки в інтернатурі лікарі-інтерни повинні оволодіти компетенціями, знаннями та навичками, які визначені індивідуальним навчальним планом та програмою підготовки в інтернатурі. Програму підготовки в інтернатурі складено у відповідності до Закону України "Про вищу освіту" № 1556-VII (2014 р.), Положення про інтернатуру (наказ МОЗ України від 22.06.2021 р. № 1254), Стратегії розвитку медичної освіти, схваленої розпорядженням Кабінетом Міністрів України від 27.02.2019 р., та пункту 310 Плану пріоритетних дій Уряду на 2019 рік, затвердженого Кабінетом Міністрів України 18.12.2018 року № 1106-р, та інших нормативних документів, що регламентують підготовку фахівців галузі знань "Охорона здоров'я" на післядипломному етапі.

І. ПРОФІЛЬ ПРОГРАМИ

Галузь знань	22 «Охорона здоров'я»
Складник освіти	Післядипломна освіта, первинна спеціалізація
Спеціальність	Педіатрія
Кваліфікація	Лікар-спеціаліст
Навчальний рік	2025 - 2026
Кафедра (назва, адреса, e-mail)	Педіатрії № 1, 21000, Вінниця, вул. Хмельницьке шосе, 108; pediatrics1@vnm.edu.ua
Передумови вступу	Ступінь магістра в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 228 «педіатрія», 222 «Медицина»
Форма проходження інтернатури	Очна
Мова	Українська
Академічні права інтерна	Безперервний професійний розвиток. Можлива подальша підготовка на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти. Здобуття додаткових кваліфікацій та лікарських спеціалізацій (вторинних) в системі освіти дорослих. Робочі місця у закладах охорони здоров'я, самостійне працевлаштування.
Моніторинг та оцінювання	Відповідно до наказу Міністерства охорони здоров'я України від 22 червня 2021 року № 1254 «Про затвердження Положення про інтернатуру, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 17 серпня 2021 року за № 1081/36703
Рівень оволодіння	Для кожної компетенції, практичної навички визначається в діапазоні від «А» до «D»: A: Знає, описує. B: Виконує, демонструє під наглядом. C: Виконує, демонструє самостійно. D: Виконує, вчить або контролює молодших інтернів у демонстрації та виконанні
Обсяг програми	2 академічних роки, 114 кредитів ЄКТС (3432 години практичного та теоретичного навчання).

ІІ. ГРАФІК ОСВІТНЬОЇ ТА ПРАКТИЧНОЇ ЧАСТИНИ ПРОХОДЖЕННЯ ІНТЕРНАТУРИ

Рік підготовки	МІСЯЦІ											
	VІІІ	ІХ	Х	ХІ	ХІІ	І	ІІ	ІІІ	ІV	V	VІ	VІІ
I-й	Б	К	К	К	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	В
II-й	Б	Б	Б	Б	Б	Б	К	К	Б	Б	К	В

- Б - практична частина підготовки на базі стажування;
 К - освітня частина підготовки - навчання на кафедрі;
 В - відпустка.

Коротка анотація
<p>Спеціалізація (інтернатура) є обов'язковою формою післядипломної підготовки випускників усіх факультетів закладів вищої освіти для присвоєння кваліфікації лікаря спеціаліста зі спеціальності «педіатрія». Освітньо-професійна програма підготовки в інтернатурі за спеціальністю «педіатрія» представляє собою систему освітніх компонентів, що визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, перелік освітніх компонент (практично орієнтованих навчальних курсів), кількість кредитів ЄКТС/годин, необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти майбутній лікар-педіатр під час навчання в інтернатурі.</p>
<p>3. Мета і завдання</p> <p>Мета: встановлення чітко визначених стандартів знань, умінь і навичок, необхідних для практики педіатрії у закладах першого та другого рівня надання медичної допомоги; покращення якості надання медичної допомоги дітям; гармонізація навчання з педіатрії з підготовкою фахівців у європейських країнах.</p> <p>Завдання: здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної медичної діяльності (педіатрії) на основі опанування теоретичними знаннями, практичними навичками, засвоєння існуючих практичних рекомендацій та протоколів, проходження професійної практики.</p>

III. ПЕРЕЛІК ОБОВ'ЯЗКОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПО ЗАКІНЧЕННЮ ІНТЕРНАТУРИ

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної медичної діяльності (педіатрії) на основі опанування теоретичними знаннями, практичними навичками, засвоєння існуючих практичних рекомендацій та протоколів, проходження професійної практики.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 01. Знання основ законодавства України про охорону здоров'я та їх застосування у щоденній практиці.
	ЗК 02. Здатність до абстрактного мислення, пошуку, аналізу, синтезу, опрацювання інформації, зокрема з різних джерел та у взаємозв'язку зі своєю сферою діяльності.
	ЗК 03. Спроможність до самооцінки власних досягнень та підвищення їх рівня.
	ЗК 04. Спроможність усно і письмово спілкуватися державною мовою при заповненні медичної документації та спілкуванні з пацієнтами.
	ЗК 05. Уміння використовувати інформаційно-комунікаційні технології, володіння навичками роботи з комп'ютерною технікою.
	ЗК 06. Спроможність до критичного мислення, аналізу та вирішення ситуативних проблем в медичній практиці.
	ЗК 07. Дотримання деонтологічних норм у професійній діяльності (належна професійна поведінка).
	ЗК 08. Спроможність реалізувати систему знань і практичних умінь щодо забезпечення здорового способу та безпеки власного життя і пацієнтів, сприяти усуненню його негативних впливів на здоров'я суспільства, сприяти підвищенню якості життєво важливих складових (вода, повітря, харчові продукти і т. д.).

	ЗК 09. Демонстрування соціальної активності та відповідальної громадянської позиції у лікарській діяльності.
	ЗК 10. Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.
	ЗК 11. Спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень.
	ЗК 12. Спроможність діагностувати: визначати попередній, клінічний, остаточний, супутній діагноз, невідкладні стани.
	ЗК 13. Спроможність до визначення тактики, методів та надання екстреної медичної допомоги, домедичної допомоги за міжнародними та вітчизняними протоколами.
	ЗК 14. Знати покази, протипокази, побічні дії препаратів, які використовуються в лікарській практиці, та побічну дію з боку препаратів, які приймаються пацієнтом системно.
Професійні компетентності (ПК)	ПК 01. Уміння організувати спостереження та надання медичної допомоги дітям різних вікових груп в умовах закладів охорони здоров'я педіатричного профілю.
	ПК 02. Уміння організувати та проводити спостереження за новонародженою здоровою дитиною, передчасно народженими та хворими немовлятами згідно сучасних рекомендацій.
	ПК 03. Уміння організувати та проводити спостереження за здоровою дитиною різного віку.
	ПК 04. Уміння надавати поради щодо здорового способу харчування дітей, сприяти профілактиці мальнутриції та ожиріння, здійснювати підтримку грудного вигодовування, надавати індивідуальні рекомендації щодо харчування пацієнтів із різними патологічними станами.
	ПК 05. Уміння проводити профілактику, діагностику та лікування хвороб органів дихання у дітей.
	ПК 06. Уміння проводити профілактику, діагностику та лікування алергічних захворювань у дітей.
	ПК 07. Уміння проводити профілактику, діагностику та лікування хвороб серцево-судинної системи у дітей та їх ускладнень.
	ПК 08. Уміння проводити профілактику, діагностику та лікування дифузних хвороб сполучної тканини та суглобів у дітей.
	ПК 09. Уміння проводити профілактику, діагностику та лікування хвороб органів кровотворення та їх ускладнень.
	ПК 10. Уміння проводити профілактику, діагностику та лікування хвороб органів травлення та їх ускладнень у дітей.
	ПК 11. Уміння проводити профілактику, діагностику та лікування хвороб нирок та їх ускладнень.
	ПК 12. Уміння проводити профілактику, діагностику та лікування інфекційних захворювань у дітей та їх ускладнень.
	ПК 13. Уміння проводити профілактику, діагностику та лікування туберкульозу у дітей.
	ПК 14. Уміння надавати допомогу при невідкладних станах у дітей та проводити інтенсивну терапію дітям у станах загрози життю.
	ПК 15. Уміння проводити профілактику, діагностику та лікування хвороб ендокринної системи та обміну речовин, а також їх ускладнень.

ПК 16. Уміння діагностувати та забезпечувати менеджмент дітей із первинними та вторинними імунodefіцитами.
ПК 17. Уміння проводити імунoproфілактику інфекційних хвороб у дітей.
ПК 18. Уміння розпізнати захворювання, що потребують хірургічного втручання.
ПК 19. Уміння надавати медичну допомогу дітям при травмі та дітям з ортопедичної патологією.
ПК 20. Уміти діагностувати та забезпечувати менеджмент дітей із генетичними захворюваннями.
ПК 21. Уміти діагностувати та надавати допомогу дітям із захворюваннями нервової системи.
ПК 22. Уміння діагностувати та надавати медичну допомогу дітям з захворюваннями ЛОР-органів.
ПК 23. Уміння діагностувати та забезпечувати менеджмент дівчаткам із захворюваннями гінекологічної сфери.
ПК 24. Уміння діагностувати та забезпечувати менеджмент дітям із онкологічними захворюваннями.
ПК 25. Уміння надавати паліативну допомогу дітям із невиліковними захворюваннями.
ПК 26. Уміння спілкуватися, досягати лікувального комплаєнсу, знати особливості розвитку та перебігу хронічних захворювань у дітей підліткового віку.
ПК 27. Уміння проводити профілактику, діагностику та лікування захворювань і станів шкіри, волосся та нігтів.
ПК 28. Уміння діагностувати та надавати медичну допомогу дітям із захворюваннями очей.
ПК 29. Уміння діагностувати та надавати медичну допомогу дітям з психічними розладами. Організувати реабілітаційну підтримку дітям з психічними розладами.
ПК 30. Уміння оцінювати соціально важливі детермінанти, що впливають на стан здоров'я населення. Використовувати вплив лікаря на них.

ІV. СТРУКТУРА ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ

Зміст освітньо-професійної програми	Академічних годин / кредитів ЄКТС
Загальний навчальний час підготовки (академічних годин/кредитів ЄКТС) для лікарів-інтернів за спеціальністю "педіатрія"	114 кредитів (3432 навчальні години)
Обов'язкові освітні курси	105 кредитів (3157 навчальні години)
Дисципліни за вибором (8 % загальної кількості кредитів ЄКТС)	9 кредитів (275 навчальних годин)

Професійна діяльність включає всі завдання та аспекти, необхідні для виконання такої діяльності в контексті допомоги пацієнткам.

Доручення професійної діяльності інтерну означає, що інтерн вважається компетентним у всіх аспектах професійної діяльності таким чином, щоб він міг виконувати цю діяльність самостійно.

ПК 16. Уміння діагностувати та забезпечувати менеджмент дітей із первинними та вторинними імунodefіцитами.
ПК 17. Уміння проводити імунoproфілактику інфекційних хвороб у дітей.
ПК 18. Уміння розпізнати захворювання, що потребують хірургічного втручання.
ПК 19. Уміння надавати медичну допомогу дітям при травмі та дітям з ортопедичної патологією.
ПК 20. Уміти діагностувати та забезпечувати менеджмент дітей із генетичними захворюваннями.
ПК 21. Уміти діагностувати та надавати допомогу дітям із захворюваннями нервової системи.
ПК 22. Уміння діагностувати та надавати медичну допомогу дітям з захворюваннями ЛОР-органів.
ПК 23. Уміння діагностувати та забезпечувати менеджмент дівчаткам із захворюваннями гінекологічної сфери.
ПК 24. Уміння діагностувати та забезпечувати менеджмент дітям із онкологічними захворюваннями.
ПК 25. Уміння надавати паліативну допомогу дітям із невиліковними захворюваннями.
ПК 26. Уміння спілкуватися, досягати лікувального комплаєнсу, знати особливості розвитку та перебігу хронічних захворювань у дітей підліткового віку.
ПК 27. Уміння проводити профілактику, діагностику та лікування захворювань і станів шкіри, волосся та нігтів.
ПК 28. Уміння діагностувати та надавати медичну допомогу дітям із захворюваннями очей.
ПК 29. Уміння діагностувати та надавати медичну допомогу дітям з психічними розладами. Організувати реабілітаційну підтримку дітям з психічними розладами.
ПК 30. Уміння оцінювати соціально важливі детермінанти, що впливають на стан здоров'я населення. Використовувати вплив лікаря на них.

ІV. СТРУКТУРА ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ

Зміст освітньо-професійної програми	Академічних годин / кредитів ЄКТС
Загальний навчальний час підготовки (академічних годин/кредитів ЄКТС) для лікарів-інтернів за спеціальністю "педіатрія"	114 кредитів (3432 навчальні години)
Обов'язкові освітні курси	105 кредитів (3157 навчальні години)
Дисципліни за вибором (8 % загальної кількості кредитів ЄКТС)	9 кредитів (275 навчальних годин)

Професійна діяльність включає всі завдання та аспекти, необхідні для виконання такої діяльності в контексті допомоги пацієнткам.

Доручення професійної діяльності інтерну означає, що інтерн вважається компетентним у всіх аспектах професійної діяльності таким чином, щоб він міг виконувати цю діяльність самостійно.

Навчальний процес інтерна, спрямований на досягнення рівня самостійної практики, базується на активному залученні до надання допомоги, забезпеченні формуючого зворотного зв'язку між клінічними керівниками та інтерном для оцінки прогресу набуття компетентності. З часом ці клінічні заходи призведуть до підвищення компетентності, і нагляд буде відповідно адаптований. На початкових етапах навчання діяльність інтерна має ретельно контролюватись, клінічні керівники повинні бути присутніми, коли інтерн виконує певну діяльність, щоб обговорити з ним процес виконання або втрутитися, коли це необхідно.

V. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Загальні заходи з оцінювання результатів проходження інтернатури регламентуються Положенням про інтернатуру та вторинну лікарську (провізорську) спеціалізацію (наказ МОЗ України від 22.06.2021 р. № 1254 в чинній редакції) та складаються з поточного, проміжного та підсумкового оцінювання (атестація).

Враховуючи практичну спрямованість навчання в інтернатурі, рекомендований постійний контроль за набуттям та відпрацюванням лікарями-інтернами практичних навичок. Контроль здійснюється шляхом самооцінки та оцінки викладачем/ керівником інтернів / комісією в залежності від етапу проведення оцінювання. Обов'язковим є контроль під час початку (вхідний) та завершення (вихідний) кожного очного та заочного циклу навчання, а також наприкінці першого року навчання в інтернатурі та заключної атестації.

Під час навчання в інтернатурі слід досягати прогресивного підвищення рівня оволодіння практичними навичками до цільового.

Критерії оцінювання знань інтерна

Оцінювання усної/письмової відповіді під час поточного контролю

Оцінка «відмінно» виставляється інтерну, який глибоко і всебічно засвоїв теоретичний матеріал, грамотно і логічно його викладає. Він може вільно оперувати латинською термінологією, чітко відповідає на нестандартні питання за темою заняття, уміє пов'язати матеріал даної теми з вивченими раніше розділами, що свідчить про опанування рекомендованої літератури та здатність аналізувати вивчений матеріал, а також чітко демонструє значення засвоєних теоретичних знань для практичної медицини.

Оцінка «добре» виставляється інтерну, який знає і добре володіє теоретичним матеріалом, грамотно його викладає, не допускає неточностей при відповіді, уміє розкрити тему з позицій її медичного значення та практичного застосування, але при цьому відповіді не виходять за межі підручника, методичних рекомендацій.

Оцінка «задовільно» виставляється інтерну, який знає базові поняття та визначення з вивченої теми, але допускає значні неточності або має труднощі при формулюванні відповіді, не розуміє медичних аспектів теми, не може пов'язати теоретичний матеріал із практикою.

Оцінка «незадовільно» виставляється інтерну, який не знає теоретичних основ теми, допускає грубі помилки при відповіді, не розуміє базових понять та визначень, не може пояснити значення теоретичного матеріалу для практичної медицини.

Оцінювання усної відповіді під час підсумкового контролю (диференційний залік)

Оцінка «відмінно» виставляється інтерну який грамотно та в логічній послідовності надає відповіді на питання. Під час відповіді демонструє здатність аналізувати теоретичний матеріал, робить ґрунтовні висновки щодо значення теоретичного матеріалу для практичної медицини, надає чіткі правильні відповіді на додаткові нестандартні питання, може пояснити, як практично здійснюється лабораторна діагностика та профілактика певного захворювання, знає принципи його лікування.

Оцінка «добре» виставляється інтерну, який добре володіє теоретичним матеріалом та в логічній послідовності надає відповіді на питання, але допускає незначні неточності, які швидко виправляє при відповіді на уточнюючі запитання екзаменатора. Під час відповіді на питання може пояснити, як здійснюється лабораторна діагностика та профілактика певного захворювання, знає принципи його лікування.

Оцінка «задовільно» виставляється інтерну, який при відповіді на питання демонструє знання базових понять та визначень, допускає значні неточності або має труднощі при відповіді на питання, не може розкрити в достатньому обсязі принципів лабораторної діагностики, профілактики та лікування захворювання, допускає неточності при відповіді на конкретизуючі питання.

Оцінка «незадовільно» виставляється інтерну, який не знає відповіді на одне з питань, допускає грубі помилки при відповіді на питання, не знає принципів лабораторної діагностики, профілактики та лікування захворювання, не знає відповіді на додаткові уточнюючі запитання.

VI. ПЕРЕЛІК НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ, НА ЯКИХ БАЗУЄТЬСЯ ПРИМІРНА ПРОГРАМА, РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА, ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ

1. Agus MS, Wypij D, Hirshberg EL, et al. Tight Glycemic Control in Critically Ill Children. *N Engl J Med* 2017; 376:729.
2. Algorithm for the Assessment, Prevention, and Management of Childhood Obesity in Patients 2 Years and Older Adapted from the Expert Committee Recommendations American Academy of Pediatrics. Institute for Healthy Childhood Weight. 2017
3. Ayers P., Boullata J., Holcombe B., Kraft M.D., Marshall N. Parenteral Nutrition Safety Consensus Recommendations. *JPEN J Parenter Enteral Nutr.* 2013.
4. Broekaert IJ, Falconer J, Bronsky J, et al. The Use of Jejunal Tube Feeding in Children: A 61 Position Paper by the Gastroenterology and Nutrition Committees of the European Society for Paediatric Gastroenterology, Hepatology, and Nutrition 2019. *J Pediatr Gastroenterol Nutr* 2019; 69:239.
5. Childhood Functional Gastrointestinal Disorders: Child / Adolescent. *Gastroenterology* 2016;150:1456–1468.
6. Chogle A, Velasco-Benitez CA, Koppen IJ, et al. Population-Based Study on the Epidemiology of Functional Gastrointestinal Disorders in Young Children. *J Pediatr.* 2016 Dec; 179:139- 143.e1. doi: 10.1016/j.jpeds.2016.08.09 PubMed PMID: 27726867.

7. Diagnosis and management of iron deficiency in children with or without anemia: consensus recommendations of the SPOG Pediatric Hematology Working Group: Veneranda Mattiello, Markus Schmutge, [...] on behalf of the SPOG Pediatric Hematology Working Group, *European Journal of Pediatrics* volume 179, pages 527–545 (2020)
8. DIETARY REFERENCE INTAKES FOR ENERGY, Institute of Medicine, 2005. Food and Nutrition Board, Institute of Medicine. Dietary reference intakes for energy, carbohydrate, fiber, fat, fatty acids, cholesterol, protein, and amino acids (macronutrients), 2005, chapter 5. Available at: <http://fnic.nal.usda.gov/dietary-guidance/dri-reports/energy-carbohydrate-fiberfat-fatty-acids-cholesterol-protein-and-amino#overlay-context=dietary-guidance/dietaryreference-intakes/dri-reports> (Accessed on January 30, 2013).
9. Domellof M, Braegger C, Campoy C, Colomb V, Decsi T, Fewtrell M, Hojsak I, Mihatsch W, Molgaard C, Shamir R, Turck D, van Goudoever J, *Nutrition ECo* (2014) Iron requirements of infants and toddlers. *J Pediatr Gastroenterol Nutr* 58:119–129.
10. Drossman D.A. Functional gastrointestinal disorders: history, pathophysiology, clinical features, and Rome IV // *Gastroenterol.*— 2016.— Vol. 150, N 6.— P. 1262—1279.
11. Duggan CP, Jaksic T. Pediatric Intestinal Failure. *N Engl J Med* 2017; 377:666.
12. EASL Clinical Practice Guidelines on the prevention, diagnosis and treatment of gallstones / European Association for the Study of the Liver (EASL) // *J. Hepatol.* – 2016. – Vol. 65, N 1. – P. 146–181. – doi: 10.1016/j.jhep.2016.03.005.
13. ESPGHAN and NASPGHAN Report on the Assessment of Exocrine Pancreatic Function and Pancreatitis in Children / Christopher J. Taylor, yKathy Chen, zKaroly Horvath [et al.]. *J. Pediatr. Gastroenterol. Nutr.* 2015; 61:144–153.
14. ESPGHAN Coeliac Disease 2019 guideline
15. European Society for the Study of Coeliac Disease (ESsCD) guideline for coeliac disease and other gluten-related disorders. Abdulbaqi Al-Toma, Umberto Volta, Renata Auricchio. *Practice Guideline. United European Gastroenterol J.* 2019 Jun;7(5) 583-613.
16. Fawaz R, Baumann U, Ekong U, et al. Guideline for the evaluation of cholestatic jaundice in infants: joint recommendations of the North American Society for Pediatric Gastroenterology, Hepatology, and Nutrition and the European Society for Pediatric Gastroenterology, Hepatology, and Nutrition. *J Pediatr Gastroenterol Nutr.* 2017 Jan;64(1(sad))154-68.
17. Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO), World Health Organization (WHO) and United Nations University (UNU): Human Energy Requirements. Chapter 3: Energy requirements of infants from birth to 12 months. Available at: www.fao.org/docrep/007/y5686e/y5686e05.htm (Accessed on March 20, 2018).
18. Functional Gastrointestinal Disorders: History, Pathophysiology, Clinical Features, and RomeIV. *Gastroenterology* 2016; 150 (6): 1262-12790.
19. Gallagher K, Flint A, Mouzaki M, et al. Blenderized Enteral Nutrition Diet Study: Feasibility, Clinical, and Microbiome Outcomes of Providing Blenderized Feeds Through a Gastric Tube in a Medically Complex Pediatric Population. *JPEN J Parenter Enteral Nutr* 2018; 42:1046.
20. Gonzalez Ayerbe JI, Hauser B, Salvatore S, Vandenplas Y. Diagnosis and Management of Gastroesophageal Reflux Disease in Infants and Children: from Guidelines to Clinical Practice. *Pediatr Gastroenterol Hepatol Nutr.* 2019 Mar;22(2):107-121. 62
21. Gosselin KB, Duggan C. Enteral nutrition in the management of pediatric intestinal failure. *J Pediatr* 2014; 165:1085.
22. Guarino A., Ashkenazi S., Gendrel D., Vecchio A.L., Shamir R., Szajewska H. European Society for Paediatric Gastroenterology, Hepatology, and Nutrition/European Society for Paediatric Infectious Diseases Evidence-based Guidelines for the Management of Acute Gastroenteritis in Children in Europe: Update 2014. *J Pediatr Gastroenterol Nutr.* 2014; 59(1(sad)) 132-52.
23. Guideline for the Diagnosis and Treatment of Recurrent Aphthous Stomatitis for Dental Practitioners. Bassel Tarakji, Giath Gazal, [...], and Nader Alaizari. *Journal of International Oral Health.* 2015 May; 7(5(sad)) 74–80. PMID: 26028911
24. Guidelines for the care and treatment of person diagnosed with chronic hepatitis C virus infection. World Health Organization, 2018 <https://www.who.int/hepatitis/publication/hepatitisc-guidelines-2018/en/>.

25. Hron B, Fishman E, Lurie M, et al. Health Outcomes and Quality of Life Indices of Children Receiving Blenderized Feeds via Enteral Tube. *J Pediatr* 2019; 211:139.
26. Huysentruyt K, De Schepper J, Bontems P, et al. Proposal for An Algorithm for Screening for Under-Nutrition in Hospitalized Children. *J Pediatr Gastroenterol Nutr* 2016.
27. Huysentruyt K, Devreker T, Dejonckheere J, et al. Accuracy of Nutritional Screening Tools in Assessing the Risk of Undernutrition in Hospitalized Children. *J Pediatr Gastroenterol Nutr* 2015; 61:159.
28. Joint ESPGHAN/NASPGHAN Guidelines for the Management of Helicobacter pylori in Children and Adolescents (Update 2016). *JPGN*. Volume 64, Number 6, June 2017.
29. Lifschitz C, Szajewska H. Cow's milk allergy: evidence-based diagnosis and management for the practitioner. *Eur J Pediatr* 2015; 174:141.
30. Management of Helicobacter pylori infection—the Maastricht V/Florence Consensus Report, 2015 (Gut Online First, published on October 5, 2016)
31. Mehta NM, Skillman HE, Irving SY, et al. Guidelines for the Provision and Assessment of Nutrition Support Therapy in the Pediatric Critically Ill Patient: Society of Critical Care Medicine and American Society for Parenteral and Enteral Nutrition. *Pediatr Crit Care Med* 2017; 18:675.
32. NICE pathways: Fluid and nutritional management in children with diarrhoea and vomiting. NICE, 2017.
33. Paediatric Gastroesophageal Reflux. Clinical Practice Guidelines: Joint Recommendations of the North American Society for Pediatric Gastroenterology, Hepatology and Nutrition and the European Society for Paediatric Gastroenterology. 2018 Mar;66(3):516-554.
34. Park's pediatric cardiology for practitioners, seventh edition. Myung K. Park, Mehrdad Salamat/ Copyright 2021 by Elsevier, Inc.
35. Pathways to Managing Atopic Dermatitis: Consensus From the Experts. *J Clin Aesthet Dermatol*. 2013 Jul; 6 (7 Suppl (sad) S2–S18. PMID: 24171071 Mark G. Lebwohl, MD, James Q. Del Rosso, DO, William Abramovits, MD, Brian Berman, MD, David E. Cohen, MD, Emma Guttman-Yassky, MD, Anthony J. Mancini, MD, and Lawrence A. Schachner, MD
36. Pediatric Gastroesophageal Reflux Clinical Practice Guidelines: Joint Recommendations of the North American Society for Pediatric Gastroenterology, Hepatology, and Nutrition and the European Society for Pediatric Gastroenterology, Hepatology, and Nutrition, *JPGN* Volume 66, Number 3, March 2018. Rachel Rosen, Yvan Vandenplas, Maartje Singendonk, Michael Cabana, Carlo DiLorenzo, Frederic Gottrand, Sandeep Gupta, Miranda Langendam, Annamaria Staiano, Nikhil Thapar, Neelesh Tipnis, and Merit Tabbers
37. Queensland Clinical Guidelines. Maternity and neonatal clinical guideline: neonatal jaundice. April 2018. 63
38. Rosen R, Vandenplas Y, Singendonk M, Cabana M, DiLorenzo C, Gottrand F, Gupta S, Langendam M, Staiano A, Thapar N, Tipnis N, Tabbers M. Pediatric Gastroesophageal Reflux Clinical Practice Guidelines: Joint Recommendations of the North American Society for Pediatric Gastroenterology, Hepatology, and Nutrition and the European Society for Pediatric Gastroenterology, Hepatology, and Nutrition. *J Pediatr Gastroenterol Nutr*. 2018 Mar;66 (3 (sad) 516-554. doi: 10.1097/MPG.0000000000001889. PMID: 29470322; PMID: PMC5958910.
39. Szajewska H, Guarino A, Hojsak I, et al. Use of probiotics for management of acute gastroenteritis: a position paper by the ESPGHAN Working Group for Probiotics and Prebiotics. *J Pediatr Gastroenterol Nutr* 2014;58(4(sad)531-9.
40. Terrault, N. A., Lok, A. S., McMahon, B. J., Chang, K., Hwang, J. P., Jonas, Wong, J. B. (2018). Update on prevention, diagnosis, and treatment of chronic hepatitis B: AASLD 2018 hepatitis B guidance. *Hepatology*, 67(4), 1560-1599. doi:10.1002/hep.29800
41. van Herk W, el Helou S, Janota J, Hagmann C, Klingenberg C, Staub E, et al. Variation in Current Management of Term and Late-preterm Neonates at Risk for Early-onset Sepsis: An International Survey and Review of Guidelines. *Pediatr Infect Dis J*. 2016 May;35(5):494–500.
42. White M, Lawson K, Ramsey R, et al. Simple Nutrition Screening Tool for Pediatric Inpatients. *JPEN J Parenter Enteral Nutr* 2016; 40:392.
43. WHO (2016) Guideline: daily iron supplementation in infants and children. In: Committee GR (ed) World Health Organization (WHO). Switzerland, Geneva

44. World Health Organization. WHO Media centre, Diarrhoeal disease, Fact sheet, Updated May 2017.
45. Всесвітня організація охорони здоров'я, 2018. Комісія з ліквідації дитячого ожиріння. Факти та дані про дитяче ожиріння. Доступ <http://www.who.int/end-childhoodobesity/facts/ru/> от 26.02.2018
46. Всесвітня організація охорони здоров'я. Харчування дітей грудного та раннього віку, 2018. Доступ <http://www.who.int/ru/news-room/fact-sheets/detail/infant-and-young-child-feeding>
47. Електронний ресурс Національної служби здоров'я України: www.nszu.gov.ua
48. Імунопрофілактика інфекційних хвороб. 3-тє видання. Л.І.Чернишова, Ф.І.Лапій, А.П.Волоха, - 2019. 320 стор.
49. Інфекційні хвороби у дітей: підручник / Л.І. Чернишова, А.П. Волоха, А.В. Бондаренко та ін. — 3-є видання. К.: ВСВ «Медицина», 2021. — 1072 с.
50. Настанови ВООЗ щодо фармакологічного лікування стійкого болю в дітей із медичними захворюваннями / за заг. ред. Л. Андрієшин, О. Брацюнь ; пер. з англ. С. Дьоми. — К. : ТОВ «Видавничий дім «Калита», 2014. — 168 с. Доступ за посиланням: <http://uacph.org/gallery/docs-who-order.pdf>.
51. Настанови ВООЗ щодо фармакологічного лікування стійкого болю в дітей із медичними захворюваннями/ за Л. Андрієшин, Брацюнь О.П; пер. з англ. С. Дьоми.-К.: ТОВ «Видавничий дім» Калита - 2016 -168с.
52. Неонатологія: національний підручник: у 2 т. / За ред. професора Шунько Є.Є. – К., 2014, - Т. 1. – 960 с., 2015, - Т. 2. – 640 с.
53. Особливості становлення постнатальної гемодинамики у новонароджених дітей. Критичні вроджені вади серця: клінічні прояви, рання діагностика та сучасна тактика медичної допомоги. Навчальний посібник під редакцією професора Пясецької Н.М., професора Шунько Є.Є., професора Руденко Н.М.. К. – 2017.
54. Ріга О. О., Пеньков А. Ю., Коновалова Н. М. Принципи надання паліативної допомоги дітям. Посібник для тренерів з дитячої паліативної допомоги. – Харків:2017. – 97 с. Доступ за посиланням: <http://repo.knmu.edu.ua/bitstream/123456789/17740/1/2.pdf>

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ УНІВЕРСАЛЬНІ

- Up To Date <http://www.uptodate.com>
- BMJ Clinical Evidence <http://clinicalevidence.bmj.com>
- Medscape from WebMD <http://www.medscape.com>
- National Guideline Clearinghouse <https://www.guideline.gov/>
- Centers for Disease Control and Prevention (CDC) <https://www.cdc.gov/>
- The Cochrane Collaboration The Cochrane Library <http://www.cochrane.org/>
- Clinical Knowledge Summaries (CKS) <http://prodigy.clarity.co.uk/>

НАЦІОНАЛЬНІ

- National Institute for Health and Clinical Excellence (NICE) <https://www.nice.org.uk/>
- Canadian Medical Association InfoBase (CMA InfoBase: Clinical Practice Guidelines (CPGs) <http://www.cma.ca/>
- The National Health and Medical Research Council (NHMRC) <https://www.nhmrc.gov.au>
- Royal College of Physicians <https://www.rcplondon.ac.uk/>
- American Academy of Pediatrics Policy (AAP Policy) Clinical Practice Guidelines <https://www.aap.org>
- European Pediatric Association, the Union of National European Pediatric Societies and Associations (EPA/UNEPSA) <http://www.epa-une psa.org/>

НЕВІДКЛАДНА МЕДИЧНА ДОПОМОГА

- American College of Emergency Physicians <https://www.acep.org/>
- The National Association of Emergency Medical Technicians (NAEMT) <http://www.naemt.org/>
- The National Association of State EMS Officials <https://nasemso.org/>
  - The European Society for Emergency Medicine <http://eusem.org>

44. World Health Organization. WHO Media centre, Diarrhoeal disease, Fact sheet, Updated May 2017.
45. Всесвітня організація охорони здоров'я, 2018. Комісія з ліквідації дитячого ожиріння. Факти та дані про дитяче ожиріння. Доступ <http://www.who.int/end-childhoodobesity/facts/ru/> от 26.02.2018
46. Всесвітня організація охорони здоров'я. Харчування дітей грудного та раннього віку, 2018. Доступ <http://www.who.int/ru/news-room/fact-sheets/detail/infant-and-young-child-feeding>
47. Електронний ресурс Національної служби здоров'я України: www.nszu.gov.ua
48. Імунопрофілактика інфекційних хвороб. 3-тє видання. Л.І.Чернишова, Ф.І.Лапій, А.П.Волоха, - 2019. 320 стор.
49. Інфекційні хвороби у дітей: підручник / Л.І. Чернишова, А.П. Волоха, А.В. Бондаренко та ін. — 3-є видання. К.: ВСВ «Медицина», 2021. — 1072 с.
50. Настанови ВООЗ щодо фармакологічного лікування стійкого болю в дітей із медичними захворюваннями / за заг. ред. Л. Андрієшин, О. Брацюнь ; пер. з англ. С. Дьоми. — К. : ТОВ «Видавничий дім «Калита», 2014. — 168 с. Доступ за посиланням: <http://uacph.org/gallery/docs-who-order.pdf>.
51. Настанови ВООЗ щодо фармакологічного лікування стійкого болю в дітей із медичними захворюваннями/ за Л. Андрієшин, Брацюнь О.П; пер. з англ. С. Дьоми.-К.: ТОВ «Видавничий дім» Калита - 2016 -168с.
52. Неонатологія: національний підручник: у 2 т. / За ред. професора Шунько Є.Є. – К., 2014, - Т. 1. – 960 с., 2015, - Т. 2. – 640 с.
53. Особливості становлення постнатальної гемодинамики у новонароджених дітей. Критичні вроджені вади серця: клінічні прояви, рання діагностика та сучасна тактика медичної допомоги. Навчальний посібник під редакцією професора Пясецької Н.М., професора Шунько Є.Є., професора Руденко Н.М.. К. – 2017.
54. Ріга О. О., Пеньков А. Ю., Коновалова Н. М. Принципи надання паліативної допомоги дітям. Посібник для тренерів з дитячої паліативної допомоги. – Харків:2017. – 97 с. Доступ за посиланням: <http://repo.knmu.edu.ua/bitstream/123456789/17740/1/2.pdf>

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ УНІВЕРСАЛЬНІ

- Up To Date <http://www.uptodate.com>
- BMJ Clinical Evidence <http://clinicalevidence.bmj.com>
- Medscape from WebMD <http://www.medscape.com>
- National Guideline Clearinghouse <https://www.guideline.gov/>
- Centers for Disease Control and Prevention (CDC) <https://www.cdc.gov/>
- The Cochrane Collaboration The Cochrane Library <http://www.cochrane.org/>
- Clinical Knowledge Summaries (CKS) <http://prodigy.clarity.co.uk/>

НАЦІОНАЛЬНІ

- National Institute for Health and Clinical Excellence (NICE) <https://www.nice.org.uk/>
- Canadian Medical Association InfoBase (CMA InfoBase: Clinical Practice Guidelines (CPGs) <http://www.cma.ca/>
- The National Health and Medical Research Council (NHMRC) <https://www.nhmrc.gov.au>
- Royal College of Physicians <https://www.rcplondon.ac.uk/>
- American Academy of Pediatrics Policy (AAP Policy) Clinical Practice Guidelines <https://www.aap.org>
- European Pediatric Association, the Union of National European Pediatric Societies and Associations (EPA/UNEPSA) <http://www.epa-unepsa.org/>

НЕВІДКЛАДНА МЕДИЧНА ДОПОМОГА

- American College of Emergency Physicians <https://www.acep.org/>
- The National Association of Emergency Medical Technicians (NAEMT) <http://www.naemt.org/>
- The National Association of State EMS Officials <https://nasemso.org/>
  - The European Society for Emergency Medicine <http://eusem.org>